

بیمارستان شهدای پاکدشت

تهیه و تنظیم: واحد آموزش بیمارستان

فروردین ۹۵

مارگزیدگی

به معنی گزیدگی انسان یا جانور با نیش مار و ورود سم مار به بدن است. سم مار در واقع بخشی از بزاق مار است.

مارهای سمی به گروه بزرگ تقسیم می‌شوند:

۱. -خانواده مارهای مرجانی شامل مار مرجانی، کبری، ماهبا و غیره
۲. -خانواده افعی‌ها از جمله افعی، مار زنگی و غیر

علائم مارگزیدگی شامل:

زخم به همراه خونریزی در محل گزیدگی

جای دندان روی پوست و تورم ناحیه

درد موضعی شدید

اسهال

تشنج

گیجی

ضعف و بیحالی

تعریق بیش از حد

تب و لرز

افزایش تشنگی

تاری دید

تهوع و استفراغ

بی حسی و کرختی نوک انگشتان

نیبض شدید

خونریزی از بینی، خون در ادرار و مدفوع

تنگی نفس

کمکهای اولیه:

در ابتدا پس از ارزیابی و استفاده از لباس و کفش مناسب جهت جلوگیری از مارگزیدگی خودمان، مصدوم را از محل حادثه دور کنید.

اکثر گزیدگی‌ها در ناحیه دست و پا اتفاق می‌افتد؛ لذا در مورد مارهایی که سم آنها از طریق اختلال در عملکرد دستگاه عصبی عمل می‌کند، مانند مار کبری و مار مرجانی با استفاده از پارچه یا باندی با عرض ۴ تا ۵ سانتی‌متر بالا و پایین محل گزیدگی را ببندید، البته باند یا پارچه را نباید خیلی سفت بست بلکه طوری باشد که یک انگشت براحتی از زیر آن عبور کند و مانع مسدود شدن جریان خون سرخرگی نشود.

درمان

درمان اصلی تزریق سرم ضد سم مار و مایع درمانی است. گاه درمان درد، التهاب، حساسیت به مواد سمی، بروز مشکلات انعقاد خون یا کلیوی، آنتی بیوتیک و کزاز نیز گاهی ضروری است.

تزریق وریدی سرم

کنترل علائم حیاتی و پرونده ادراری

استفاده از مسکن‌ها مانند استامینوفن و دیازپام در صورت نیاز جهت تسکین درد

خودداری از مصرف آسپرین

در اغلب موارد مارگزیدگی در ایران، تزریق سرم پلی‌والان توصیه می‌شود مگر در موارد کبرا یا کفچه مار ترجیحاً از سرم اختصاصی یا منوالان استفاده شود

زخم باید حدود ۲۰ دقیقه ساکشن شود. در صورتی که نجات دهنده زخمی در دهان یا اطراف دهان داشته باشد، باید از این کار اجتناب نماید. مایع زخم که توسط ساکشن دهانی خارج می‌گردد، باید دور ریخته شود. با این حال اگر بلعیده شد، جای نگرانی نیست، زیرا زهر در معده بی اثر می‌شود

در صورت امکان اطلاعات صحیحی در مورد شکل مار به دست آورید. هرگز به بیمار اجازه ندهید که راه برود. مصدوم را سریعاً به مراکز درمانی منتقل کنید.

نکته: استفاده از کمپرس سرد در مارگزیدگی ممنوع است.

سم بعضی از مارها (مثل مارکبرا و مار مرجانی) بر روی سیستم عصبی اثر می‌گذارد و با فلج کردن عضلات تنفسی باعث خفگی و مرگ فرد می‌گردد. ارائه کمک‌های اولیه مناسب، به ویژه انجام تنفس مصنوعی (احیای قلبی - ریوی) در نجات زندگی این افراد از اهمیت خاصی برخوردار است

در صورتی که محل گزش در نزدیکی مفاصل است، از قرار دادن نوار در دو سمت مفصل خودداری کنید و نوار مورد نظر را فقط در بالای زخم (سمتی که به تنه مصدوم نزدیک تر است) ببندید

محل گزش را پایین‌تر یا هم سطح قلب قرار دهید. زیور آلات، ساعت یا لباس‌های تنگ را از اندام گزیده شده خارج کنید.

استفاده از دستگاه پمپ مکنده مخصوص در ۳۰ دقیقه اول مارگزیدگی توصیه می‌شود. در صورتی که پس از ۵ تا ۱۰ دقیقه بعد از گزیدگی به بیمار رسیدید، توسط ساکشن کردن می‌توانید ۲۵-۵۰٪ زهر را خارج کنید. در صورت در اختیار داشتن محلول آنتی‌سپتیک یا صابون سطح زخم را با آن شستشو دهید.

در نقطه گزیدگی و درست با همان عمقی که نیش مار فرو رفته است (معمولاً خیلی سطحی و حدود ۴ میلی‌متر) یک برش خطی بدهید. هیچ‌گاه روی ناحیه را برش ضربدری ندهید زیرا این کار ریسک بریده شدن اعصاب و عروق خونی را افزایش می‌دهد.